

ČÁST II.

PŮSOBNOST ČSÚ VE VOLBÁCH

1. Základní údaje

Na zajištění přípravy a průběhu voleb se podílel Český statistický úřad, jehož hlavním úkolem, jako jednoho z volebním zákonem jmenovaných volebních orgánů, bylo stanovení závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb. Zpracování a prezentaci výsledků voleb také zcela samostatně a nezávisle na jiných volebních orgánech zajišťoval. Úkol Českého statistického úřadu ve volbách byl rámcově vymezen také zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

Podrobně se jednotlivými úkoly v přípravě voleb zabývala Státní volební komise, která je formulovala do podoby harmonogramu přípravných prací. Plnění podrobného harmonogramu přípravných prací ČSÚ bylo průběžně projednáváno na poradách a o plnění úkolů bylo informováno vedení ČSÚ i Státní volební komise. Uskutecnila se i řada porad s pracovníky regionálních pracovišť ČSÚ, zaměřených zejména na přípravu pracovníků a na vytvoření dostatečných zpracovatelských kapacit.

2. Metodická a technicko-organizační příprava zpracování výsledků hlasování

Způsob zpracování, postup pracovníků ČSÚ v jednotlivých fázích zpracování, popis technických zařízení a funkcí programového vybavení byl dán technickým projektem a příslušnou dokumentací pro obsluhu počítačů. Součástí těchto dokumentů byl i popis bezpečnostních opatření proti možnému zanesení chyb do systému zpracování a podrobný popis systému prezentace výsledků voleb pro kandidující strany, ostatní volební orgány a veřejnost.

Mimořádná pozornost byla při tom věnována práci okrskových volebních komisí vzhledem k tomu, že zhruba na jedné třetině území ČR tyto komise zjišťovaly souběžně také výsledky hlasování ve volbách do zastupitelstev obcí. Postup okrskových volebních komisí při zjišťování výsledků hlasování upravovaly pokyny, vydané ČSÚ jako součást závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb.

Se všemi vydanými pokyny byly seznámeny příslušné volební orgány, zejména pak okrskové volební komise, pro které byla organizována školení s doprovodným promítnutím instruktážního videopořadu. Pro okrskové volební komise byl také připraven program pro vyhotovení zápisu a pro předání výsledků hlasování v elektronické formě. Na lektorském zabezpečení těchto akcí se převažující mírou podíleli zaměstnanci regionálních pracovišť ČSÚ.

Mimořádným úkolem ČSÚ byl výběr a příprava zaměstnanců, kteří podle volební legislativy museli být pro výkon svěřených činností vybaveni písemným pověřením. Šlo zejména o zajištění přebíracích pracovišť ČSÚ, vytvářených u pověřených obecních úřadů a v hl. m. Praze, Plzni, Brně a Ostravě u úřadů městských částí a městských obvodů, v celkovém počtu cca 210 pracovišť. Do tohoto počtu jsou zahrnuta i pracoviště ČSÚ u pověřených obecních úřadů v sídle volebního obvodu, kde se podepisoval zápis o výsledku voleb a zajišťovalo se předávání informací stranám v písemné i elektronické formě. Celkem tak bylo na přebíracích místech, kde se zpracovávaly volby do Senátu společně s volbami do zastupitelstev obcí, připraveno cca 220 pověřených zaměstnanců.

Další osoby byly najímány krátkodobě pro výkon dílčích činností na přebíracích pracovištích ČSÚ, např. pro kontrolu údajů přebíraných od okrskových volebních komisí nebo jejich pořizování. Jednalo se především o zaměstnance obecních úřadů, bývalé zaměstnance ČSÚ a studenty.

Vzhledem k tomu, že stejným technickým systémem byly zpracovávány i výsledky voleb do zastupitelstev obcí, nelze určit, kolik kterých kapacit bylo použito na volby do Senátu a kolik na volby do obecních zastupitelstev. Celkem bylo ve zpracování výsledků obou druhů voleb nasazeno (včetně přebíracích míst, ve kterých volby do Senátu neprobíhaly) :

- cca 1 400 počítačů na pořízení vstupních dat v naprosté většině zapůjčených od obecních úřadů v místě, kde bylo vytvořeno přebírací pracoviště,

- 537 počítačů pro zpracování a přenosy okrskových dat k centrálnímu zpracování a prezentaci, v jednotné konfiguraci dodaných jako součást komplexu služeb f. Alwil,
- výpočetní systém pro centrální zpracování, ukládání a prezentaci výsledků v ČSÚ - ústředí,
- cca 3 279 osob, z toho bylo 1 045 vlastních zaměstnanců ČSÚ včetně cca 817 s pověřením ve smyslu zákona.

Pro průběžné předávání převzatých okrskových dat k uložení, sumarizaci a prezentaci v centrální databázi a ke zpracování a poskytování informací na pracovištích u pověřených obecních úřadů bylo využito přenosových služeb O₂, smluvně zajištěných na základě zadání veřejné zakázky.

Programové vybavení pro zpracování na úrovni okrsku, přebíracího pracoviště a v centru vyhotovil ČSÚ vlastními silami, programové vybavení pro prezentaci výsledků voleb řešila dodavatelství f. Orsia.

Celý projekt zpracování byl v úplné technologii ověřován před volbami ve třech celoplošných zkouškách na simulovaném příkladu a formou zátěžových zkoušek.

3. Průběh zpracování výsledků hlasování

Systém zpracování výsledků voleb byl postaven na skutečnosti, že rozhodujícím momentem bylo schválení zápisu o průběhu a výsledku hlasování příslušnou okrskovou volební komisí. Volební legislativa již žádnému volebnímu orgánu neukládala zápisy okrskových volebních komisí přezkoumávat a jedinou kontrolní funkci v tomto směru má ČSÚ, který v případě chyb v zápisu jej může odmítnout a stanovit okrskové volební komisi lhůtu, ve které má nedostatky odstranit.

Bezchybně převzaté výsledky z volebních okrsků byly průběžně přejímány k ukládání a postupné sumarizaci v centrální databázi a po převzetí výsledků za všechny okrsky volebního obvodu byl zjištěn celkový počet platných hlasů ve volebním obvodu a počty hlasů pro jednotlivé kandidáty a vyhotoven zápis o výsledku voleb do Senátu ve volebním obvodu. Systém zpracování byl vybudován jako interaktivní systém přístupu přibližně 230 klientských stanic do centrální databáze v reálném čase, ze které byly převzaté okrskové výsledky neprodleně k dispozici v prezentačním systému a tak např. přes internet dostupné všem zájemcům.

Svého hlavního úkolu, zpracovat výsledky voleb v nejvyšší kvalitě při zajištění bezpečnosti systému zpracování a při zajištění co nejširší informovanosti o průběhu zpracování i o konečných výsledcích voleb jak kandidujících politických subjektů, tak i veřejnosti, se ČSÚ zhostil velmi dobře a v tomto směru k jeho práci nebyly žádné připomínky.

Neméně významným faktorem při posuzování úspěšnosti systému zpracování výsledků voleb je i faktor času, v jakém postupná sumarizace probíhá a kdy jsou konečné výsledky voleb k dispozici. Zde je podstatné říci, že konečný čas byl limitován časem potřebným na zpracování výsledků hlasování v souběžně konaných a stejným technickým systémem zpracovávaných voleb do zastupitelstev obcí.

Výsledky prvního kola voleb za všech 27 volebních obvodů tak byly známy v neděli 17.10.2010 v 01.30 hod., tj. méně než 12 hodin po uzavření volebních místností. Výsledky za 95 % z celkového počtu okrsků byly však převzaty již těsně po 21. hod., tj. do 7 hod. od uzavření volebních místností.

Vzhledem k tomu, že zákonem stanovená podmínka o počtu hlasů, potřebném pro zvolení senátora nebyla splněna v žádném volebním obvodu, konalo se v souladu se zákonem ve dnech 22.-23.10.2010 druhé kolo voleb ve všech 27 volebních obvodech, kde kandidovali již jen první dva nejúspěšnější kandidáti z kola prvního. Metodické a technicko - organizační postupy při zjišťování a zpracování výsledků hlasování byly ve druhém kole voleb shodné s kolem prvním.

Výsledky druhého kola voleb za všech 27 volebních obvodů byly známy již v sobotu 23.10.2010 po 17. hodině, tj. již po více než 3 hodinách od uzavření volebních místností.

Celkové výsledky voleb do Senátu pak zveřejnila Státní volební komise v Hospodářských novinách dne 26. října 2010. Úplné soubory výsledků voleb do Senátu v členění podle volebních okrsků jsou i nadále uchovávány v Českém statistickém úřadu.